

Bijdrage van het bestuur van het Katholiek Vrouwendispuut aan de consultatieronde voor de nieuwe Emancipatienota van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

1. Aanleiding

De Nederlandse Vrouwen Raad (NVR) is door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uitgenodigd mee te denken over de nieuwe Emancipatienota. De NVR heeft zijn lid-organisaties gevraagd naar standpunten en meningen om mee te nemen naar de consultatieronde. In deze notitie staat de inbreng vanuit het Katholiek Vrouwendispuut.

2. Het Katholiek Vrouwendispuut

Het Katholiek Vrouwendispuut (KVD) is opgericht in 1946, door onder meer Marga Klompé (in 1956 de eerste vrouwelijke minister in het Nederlandse kabinet), met als oogmerk de rol van katholieke vrouwen in de maatschappij te versterken. Het Dispuut vormt een hecht verband van zo'n tweehonderd hoogopgeleide maatschappelijk actieve vrouwen van verschillende achtergronden en leeftijden. Het KVD beoogt op grond van zijn statuten:

1. vrouwen een netwerk te bieden en voor hen een bron van inspiratie en stimulans te zijn bij het functioneren in de maatschappij;
2. bij te dragen aan opinievorming op het terrein van politiek, kerk en samenleving;
3. vrouwen te stimuleren tot het ontwikkelen van leiderschap en het vervullen van functies op deze terreinen.

Leden werden en worden daarbij geïnspireerd door onder meer de katholieke sociale leer en de traditie, zij het dat de leden zich daartoe verschillend verhouden. Binnen het KVD is nadrukkelijk ruimte voor die diversiteit. De geschiedenis van het KVD zoals beschreven in het boek *De Goede Gemeenschap* van Jutta Chorus kenmerkt zich door vindingrijkheid, emancipatoir elan en diplomatiek verzet tegen politieke en kerkelijke machthebbers. Binnen het Dispuut geven de generaties kennis, ervaring en wijsheid door. Zij blijven kritisch en zoeken samen steeds nieuwe wegen naar de toekomst.

Vanuit die drijfveren denkt het bestuur van het KVD graag mee over aandachtspunten voor het rijksbeleid op het gebied van emancipatie en gendergelijkheid. De [tijdlijn emancipatie en vrouwenrechten](#) die het KVD bij zijn 75-jarig bestaan heeft samengesteld biedt daarvoor een goede spiegel.

3. Aandachtspunten nieuwe emancipatienota

De principes van gelijke behandeling, gelijke kansen, een eigen identiteit kunnen vormen, zelf bepalen hoe je je leven inricht en economisch zelfstandig kunnen zijn, zijn helaas nog niet voor alle vrouwen praktijk. De problematiek lijkt alleen maar complexer te zijn geworden. Een aantal aspecten vragen aandacht bij het bepalen, formuleren, toelichten en voor-leven van het nieuwe beleid:

1. de erkenning dat ieder mens meerdere identiteiten heeft en dus niet in een hokje past; de enkele aanduiding vrouw kan soms ook beperkend of knellend zijn;
2. de noodzaak ook langs de intersectionele lijn te denken; soms komen elementen die achterstelling geven bij elkaar;
3. het verkeerde voorbeeldgedrag in de media en in het publiek debat – inclusief het parlement – dat stereotypingen en seksistische en discriminerende uitingen accepteert en verspreidt.

Het bestuur van het KVD formuleert zijn aandachtspunten langs de lijnen van de geldende emancipatienota: arbeidsmarkt, sociale veiligheid en representatie, maar dan in omgekeerde volgorde. Dit omdat samen optrekken, op gelijke voet met elkaar om gaan en daarin een voorbeeldrol vervullen en stimuleren, voor ons voorop staan. Ieder mens is even waardevol.

3.1 Zet in op respect voor ieders eigenheid en betrek kinderopvang en onderwijs daarbij
School is vermoedelijk de eerste plek waar kinderen onderling bewust met verschillen worden geconfronteerd. Dit vergt onderwijs waarmee scholen en docenten de waardigheid van elk kind recht kunnen doen, zoals onze katholieke collega-organisaties Verus en Lerarenvereniging Sint Bonaventura ook voorstaan. Goed onderwijs is ieders paspoort tot de toekomst en dient zich niet alleen te richten op kennisvergaring maar op ontwikkeling van de hele persoon. In het onderwijs en in de kinderopvang moeten kinderen van jongs af aan vertrouwd raken met verschillen tussen mensen en daar respectvol mee leren omgaan. Het is belangrijk dat dit van jongs af aan de hele schoolcarrière (inclusief kinderopvang) een thema blijft. Diversiteit als de normaalste zaak van de wereld!

Zie dit niet alleen als onderdeel van burgerschapsonderwijs. Integreer gelijke behandeling en respect voor fundamentele rechten¹ in alle vakken. Het lastigvallen van meisjes kán niet in de klas, niet in de kantine, niet in de gymzaal en ook niet in het openbaar vervoer, de rij in een pretpark, in een café of bij de supermarkt. Het begint met het bijbrengen van respect voor ieder mens en ieders eigenheid. Daarmee ziet het KVD bijvoorbeeld ook het beleid tegen pesten als een belangrijke voorwaarde voor daadwerkelijke emancipatie.

3.2 Investeer in aandacht voor rolmodellen
Daarnaast spelen het onderwijs en de kinderopvang een rol bij het van jongs af aan leerlingen bewust maken van hun mogelijkheden los van stereotype lijnen. Het is belangrijk dat kinderen in contact komen met rolmodellen die hun leven vormgeven zoals zij dat willen. Aangezien de kinderen afkomstig zijn uit diverse achtergronden is het belangrijk dat die rolmodellen ook uit diverse achtergronden afkomstig zijn. Daartoe zou de dialoog gezocht moeten worden met maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van de geloofsovertuigingen. Rolmodellen die herkenbaar zijn, werken het beste.

3.3 Investeer in een langjarige publiekscampagne
Voorgaande zou ondersteund en versterkt moeten worden door een langjarige publiekscampagne vanuit de rijksoverheid en regelgeving op het gebied van representatie in media en reclames. Een landelijke campagne kan ook de inzet van individuele gemeenten ondersteunen. Daarmee zijn inwoners niet langer afhankelijk van de verwachte, maar niet altijd zichtbare inspanningen van hun gemeente. Bovendien zijn er grote verschillen tussen gemeenten op dit terrein.

Ook zorgt een landelijke publiekscampagne voor meer balans in de berichtgeving over de inzet van de regering: het is toch vreemd om te lezen dat Nederlandse bewindspersonen internationaal pleiten voor gelijkheid en vrouwenrechten terwijl zij zich niet zichtbaar en duidelijk uitspreken tegen seksistische en discriminerende uitlatingen in eigen land. De vrijheid van meningsuiting, die wij zeer hoog in het vaandel dragen, is geen excuus om te zwijgen als parlementariërs en andere prominente Nederlanders zich onbetamelijk uiten.

¹ Dit gaat verder dan M/V: het gaat om gender, LHBTQI+, culturele en religieuze achtergrond en uiterlijk.

We hebben het hierbij níet over een campagne die aandacht vraagt voor de achterstelling van vrouwen. Het gaat juist om voorbeelden van mannen en vrouwen die hun eigen identiteit vormen en weer omvormen. Een campagne die uitnodigt om zelf, met al je kracht en zwakte, actie te ondernemen om je leven vorm te geven binnen de mogelijkheden die je hebt. Dit zal voor iedereen anders zijn. Het gemeenschappelijke is dat het voor iedereen lastig is. Goede voorbeelden en een bemoedigende omgeving zijn daarbij onmisbaar.

De publiekscampagne kan een permanente maatschappelijke dialoog versterken en via die band ouders inspireren bij de opvoeding. Het is belangrijk dat de organisaties die het maatschappelijk middenveld vormen deelnemen aan die dialoog en elk binnen hun eigen werkveld het gesprek aangaan. Zo kunnen bijv. sportorganisaties het goede voorbeeld geven en maatregelen nemen.

Een publiekscampagne ondersteunt de inhoudelijke inzet van de rijksoverheid op verschillende beleidsterreinen.

3.4 Investeer structureel in relevante organisaties

Versterk het College voor de Rechten van de Mens en investeer structureel in goed verbonden maatschappelijke organisaties als de Nederlandse Vrouwen Raad. Veel organisaties die goed werk doen gaan ten onder aan de onzekerheid en vrijblijvendheid van projectfinanciering. Er is om echt ordelijk werk te kunnen doen vanuit kwalitatief contact met alle lagen van de samenleving een staande organisatie met zicht op continuïteit nodig. De bestaande allianties moeten worden voortgezet, want juist de uitwisseling van verschillende beelden draagt bij aan betere adviezen.

3.5 Versterk de aanpak van stereotypen, ook in rijksbeleid

Vaak wordt participatie op de arbeidsmarkt, vertegenwoordiging in topfuncties en inkomensgelijkheid als graadmeter genomen. Dat is zeker een valide perspectief maar het is te beperkt. Inzet op economische zelfstandigheid van vrouwen is onverkort noodzakelijk maar daarmee ben je er niet. Vrouwen en mannen worden beperkt in hun levenskeuzes door stereotyperingen en sociale normen, zoals [onderzoek](#) van de alliantie Werk.en.de.Toekomst recent liet zien.² Uitgangspunt moet zijn dat het emancipatiebeleid gericht is op een gelijke verdeling van alle taken en verantwoordelijkheden³ in de samenleving en dat wet- en regelgeving daarop stuurt en niet belemmerend werkt.

3.6 Zet ook in op weerbaarheid voor sociale veiligheid

Op het gebied van sociale veiligheid kan er meer voorbij de tweedeling man = dader en vrouw = slachtoffer worden gedacht. Het is goed dat er campagnes zijn om de onwenselijkheid van straatintimidatie uit te dragen, maar hoe veilig is het om een 'dader' aan te spreken? Zowel mannen als vrouwen ervaren hierin een drempel. Hoe wordt die aangepakt? En die drempel geldt niet alleen straatintimidatie maar alle vormen van intimidatie, ook bijvoorbeeld in werksituaties of in het sociaal verkeer. Het is van belang te onderzoeken hoe wij als samenleving onze weerbaarheid kunnen vergroten en een actieplan daarop te richten.

3.7 Meer aandacht voor monitoring (en de beeldvorming daardoor)

Bekijk opnieuw de vertaling van de beleidsprincipes naar monitoring. Aan de ene kant is het goed dat het CBS en SCP tweejaarlijks onderzoek doen voor de Emancipatiemonitor. Aan de andere kant

² Zie ook: "Deze papa wil vaderen!" Jasper van den Bovenkamp, Trouw Tijdgeest zaterdag 18 juni 2022.

³ Denk bijvoorbeeld ook aan de verdeling van mantelzorgtaken.

kan deze monitor zich ook niet geheel onttrekken aan stereotypen en sociale normen. Het zou goed zijn als alle afspraken en intenties van het emancipatiebeleid in de monitoring worden betrokken.

Daarbij willen we voorstellen dat maatschappelijke organisaties gezamenlijk reflecteren op de resultaten, bespreken wat dit voor hun eigen inzet betekent en welke bijstellingen in wet- en regelgeving volgens hen nodig zijn. Een gelijke behandeling is één van de zes beginselen van goed werkgeverschap, toch is dit nog geen onderdeel van een van de vele ranglijsten die ieder jaar verschijnen van private en publieke organisaties. Zijn in de jaarlijkse enquêtes van CBS ook vragen opgenomen over de samenstelling van het personeelsbestand, het management en in hoeverre er sprake is van gelijke beloning?

4. Afsluitend

Voornoemde aandachtspunten dienen gezien te worden tegen de achtergrond van de visie van het KVD, die inhoudt dat mannen en vrouwen *samen* moeten werken aan de benodigde veranderingen in de politiek, media en samenleving. Gelijke kansen, gelijke behandeling en gendergelijkheid zijn voor iedereen belangrijk en vragen inzet van ons allemaal.

Ter info: Emancipatienota 2018-2021

In de Emancipatienota 2018-2021 staat hoe de regering de emancipatieprincipes op het gebied van gendergelijkheid en lhbti-emancipatie in de dagelijkse praktijk wil terugzien. Het leidend principe hierbij is dat alle burgers hun leven moeten kunnen inrichten zoals zij dat willen. Het beleid richt zich op drie samenhangende thema's waarop zich stevige knelpunten voordoen: arbeidsmarkt, sociale veiligheid en acceptatie, en genderdiversiteit en gelijke behandeling.

Het kabinet streeft naar gelijkheid tussen mannen en vrouwen op het gebied van arbeid en inkomen. Daarbij richt het zich vooral op de volgende onderwerpen:

- Financiële onafhankelijkheid van vrouwen
- Betere doorstroming van vrouwen naar hogere functies
- Bestrijden van de loonkloof tussen mannen en vrouwen

Het kabinet streeft naar sociale veiligheid en acceptatie van alle burgers. De focus ligt daarbij op:

- minder intimidatie en geweld tegen vrouwen
- meer sociale acceptatie en sociale veiligheid voor lhbti-personen

Het kabinet streeft naar de vrijheid van burgers om hun identiteit zelf vorm te geven, zonder opgelegde gendernormen en zonder ongelijke behandeling. De focus ligt daarbij op:

- Representatie van vrouwen en lhbti-personen in de media
- Ruimte voor genderdiversiteit voor kinderen en jongeren
- Versterken van gelijke behandeling conform de regenboog-afspraken in het Regeerakkoord

Het kabinet staat eensgezind voor emancipatie: voor gelijke behandeling, gelijke kansen, en voor de vrijheid om je eigen leven in veiligheid vorm te geven. De inzet van veel betrokkenen is nodig om deze uitgangspunten werkelijkheid te laten worden. Meerdere bewindspersonen moeten de principes vertalen binnen hun beleidsterreinen, met de minister van Emancipatie als agenderend en coördinerend bewindspersoon.